

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΚΑΙ ΑΓΙΟΥ ΒΛΑΣΙΟΥ

Άρ. Πρωτ.: 11

Ναύπακτος, 18 Ιανουαρίου 2016

Πρός
τήν Αγίαν καί Ἱεράν Σύνοδον
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος
Ἰωάν. Γενναδίου 14
115 21 Ἀθήνας

Μακαριώτατε Πρόεδρε,

Κατά τήν Συνεδρίαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ μηνός Ἰανουαρίου μᾶς δόθηκαν τά κείμενα τά ὁποῖα ἐτοιμάσθηκαν καί ἐτοιμάζονται γιά τήν μέλλουσα νά συγκληθῆ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος, ἐκτός ἀπροόπτου, τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς τοῦ τρέχοντος ἔτους.

Μεταξύ αὐτῶν εἶναι καί τά ἐπιμεληθέντα κείμενα ὑπό τῆς Ἐ΄ Προσυνοδικῆς Πανορθοδόξου Διασκέψεως, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε στήν Γενεύη ἀπό 10^η ἕως 17^η τοῦ μηνός Ὀκτωβρίου τοῦ παρελθόντος ἔτους (2015), κατά τήν διάρκεια τῆς δικῆς μας Συνοδικῆς περιόδου.

Πρόκειται γιά τά κείμενα-ἀποφάσεις: 1. «Τό αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ», 2. «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν Χριστιανικόν κόσμον», 3. «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ», 4. «Ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καί ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον».

Στό διαβιβαστικό ἔγγραφο πρός Σᾶς, Μακαριώτατε, πού ὑπογράφεται ἀπό τόν Μητροπολίτη Ἑλβετίας Ἱερεμία, Γραμματέα ἐπί τῆς Προπαρασκευῆς τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου, μέ ἡμερομηνία 5-11-2015, ἐπισημαίνεται: «Πρός ἐπικύρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν ἀποφάσεων διά χειρός τῶν ἐκπροσώπων Ὑμῶν, ἀποστέλλονται συνημμένως τά ἐπιμεληθέντα κείμενα πρός ἐνημέρωσιν ἀσφαλῶς καί λήψιν ἀπό μέρους τῆς Ἐκκλησίας Ὑμῶν σχετικῶν σκέψεων καί ἀποφάσεων».

Ἐπομένως, ἐκτός ἀπό τήν ἐπικύρωση τῶν ἀποφάσεων ὑπό τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας μας καί τήν ἐνημέρωση τῆς Ἐκκλησίας, τά κείμενα αὐτά ἀπεστάλησαν καί γιά σχετικές σκέψεις καί ἀποφάσεις τῆς

Ἐκκλησίας μας, ἴτοι τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Εὐνόητον, λοιπόν, τυγχάνει ὅτι τὰ κείμενα-ἀποφάσεις θά τεθοῦν πρὸς συζήτηση στὰ Μέλη τῆς Ἱεραρχίας μας, διότι ἡ Ἐκκλησία θά λάβῃ ἀπόφαση νά τὰ ἀποδεχθῆ καί νά τὰ ψηφίση, μέ τήν μίαν ψήφον πού διαθέτει, στίς Συνεδριάσεις τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τά δύο ἀπό αὐτά τὰ θέματα, ἴτοι «τό αὐτόνομον καί ὁ τρόπος ἀνακηρύξεως αὐτοῦ» καί «ἡ σπουδαιότης τῆς νηστείας καί ἡ τήρησις αὐτῆς σήμερον» δέν ἔχουν κάποια σοβαρά προβλήματα. Ὅμως, ἔχω σοβαρές ἐπιφυλάξεις σέ θεολογικά, ἐκκλησιολογικά καί ἀνθρωπολογικά θέματα στὰ δύο ἄλλα ἐτοιμασθέντα κείμενα.

Ἐδῶ, θά ἀρκεσθῶ ἀπλῶς στήν ἐπισήμανση μερικῶν θεμάτων, καί προτίθεμαι νά ἀναλύσω περισσότερο τὰ θέματα αὐτά στόν κατάλληλο χρόνο. Συγκεκριμένα:

1. Στό κείμενο-ἀπόφαση **«Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τόν λοιπόν Χριστιανικόν κόσμον»** γίνεται λόγος γιά τήν αὐτοσυνειδησία καί τήν ἐνότητα τῆς «Μιᾶς, Ἁγίας, Καθολικῆς καί Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας» (ἄρθ. 1) καί μάλιστα, ὅπως γράφεται, «κατά τήν ὄντολογικήν φύσιν τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐνότης αὐτῆς εἶναι ἀδύνατον νά διαταραχθῆ» (ἄρθ. 6). Ταυτοχρόνως ὅμως γίνεται λόγος γιά τόν «θεολογικόν διάλογον μετά διαφόρων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καί Ὁμολογιῶν» καί τήν συμμετοχή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στήν Οἰκουμενική κίνηση «ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι διά τόν διάλογον δίδει (ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία) δυναμικήν μαρτυρίαν τοῦ πληρώματος τῆς ἐν Χριστῷ ἀληθείας καί τῶν πνευματικῶν αὐτῶν θησαυρῶν πρὸς τοὺς ἐκτός αὐτῆς, μέ ἀντικειμενικόν σκοπόν τήν προλείανσιν τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης πρὸς τήν ἐνότητα» (ἄρθ. 6).

Τίθενται ἐρωτήματα: Μέ τήν ὡς ἄνω φράση: «τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης πρὸς τήν ἐνότητα» ἐννοεῖται τό νά ἐπανέλθουν οἱ ἐκτός αὐτῆς (τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας) εἰς τήν ἐνότητα; Τότε, πῶς γράφεται ἄλλοῦ ὅτι οἱ διμερεῖς θεολογικοὶ διάλογοι τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μέ τήν συμμετοχή της στήν Οἰκουμενική Κίνηση γίνονται «ἐπί τῷ τέλει τῆς ἀναζητήσεως, βάσει τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας τῶν Ἑπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς ἀπολεσθείσης ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν» (ἄρθ. 5); Δηλαδή, ἡ ἐνότητα γιά τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι δεδομένη ἢ ἀναζητᾶται ἐπειδή ἔχει ἀπολεσθῆ;

Αὐτό συνδέεται καί μέ τό θέμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σέ σχέση μέ τίς ἄλλες Χριστιανικές Ὁμολογίες. Ἐνῶ «ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, οὐσα ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, ἐν τῇ βαθείᾳ ἐκκλησιαστικῇ

αὐτοσυνειδησία αὐτῆς πιστεύει ἀκραδάντως ὅτι κατέχει κυρίαν θέσιν εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς προωθήσεως τῆς ἐνότητος τῶν Χριστιανῶν ἐντός τοῦ συγχρόνου κόσμου» (ἄρθ. 1), ταυτοχρόνως δηλώνεται ὅτι «ἡ Ὁρθοδοξία **ἀναγνωρίζει** τὴν ἱστορικὴν ὑπαρξιν ἄλλων Χριστιανικῶν **Ἐκκλησιῶν** καὶ Ὁμολογιῶν μὴ εὐρισκομένων ἐν κοινῶνι μετ' αὐτῆς...» (ἄρθ. 6) καὶ πιστεύει στὴν ταχύτερη, ἀντικειμενικότερη ἀποσαφήνιση «τοῦ ὅλου ἐκκλησιολογικοῦ θέματος καὶ ἰδιαιτέρως τῆς γενικοτέρας παρ' αὐταῖς διδασκαλίας περὶ μυστηρίων, χάριτος, ἱερωσύνης καὶ ἀποστολικῆς διαδοχῆς» (ἄρθ. 6).

Αὐτό σημαίνει ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία **ἀναγνωρίζει** τίς ἄλλες Χριστιανικὲς **Ἐκκλησίες** καὶ Ὁμολογίες, καὶ μέσα στὴν προοπτικὴ αὐτὴ καθορίζονται οἱ σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ τίς ἄλλες Ἐκκλησίες, σύμφωνα, μάλιστα, μὲ τοὺς Κανόνες 7 τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ 95 τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (ἄρθ. 20).

Ἐρωτᾶται: Γιατί ἡ φράση τῆς ἐπικεφαλίδας «πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον» κατέληξε στὴν φράση «ὑπαρξιν ἄλλων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν»; Ὑπάρχουν Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες ἐκτός τῆς Μίας, Ἁγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας; Ἐπίσης, μὲ τὴν ὑπενθύμιση τῶν συγκεκριμένων Κανόνων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ὑπονοεῖται ἡ «βαπτισματικὴ θεολογία» ὡς βάση τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἄλλων «Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν»; Μετὰ τὴν Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδο δὲν παρεισέφρυσαν καὶ ἄλλα δόγματα στοὺς Ρωμαιοκαθολικούς, ἀλλὰ καὶ ἄλλες κανονικὲς λατρευτικὲς παραδόσεις; Μήπως ἐμμέσως ἀνακαλεῖται ἡ ἀπόφαση τῶν Πατριαρχῶν τοῦ ἔτους 1756, μὲ τὴν ὁποία ἀποδεχόμεστε τοὺς ἑτεροδόξους στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μὲ βάπτισμα; Καὶ ὅποιος θὰ ἐξακολουθῆ νὰ πιστεύῃ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ἁγίων Πατέρων θὰ διασπᾶ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ θὰ εἶναι «καταδικαστέος»; (ἄρθ. 22).

Ἐπομένως, στό κείμενο αὐτό πρέπει νὰ διευκρινισθῇ ἀκόμη περισσότερο τὸ περιεχόμενό του σέ σχέση μὲ τὴν ἐπικεφαλίδα, γιὰ νὰ μὴ δημιουργηθῇ σύγχυση καὶ ἀσάφεια. Ἐνῶ ἡ ἐπικεφαλίδα εἶναι σαφής: «Σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας πρὸς τὸν λοιπὸν Χριστιανικὸν κόσμον», στό περιεχόμενο ὑπάρχουν μερικὲς ἀσάφειες, ὡσάν νὰ «ἀναγνωρίζονται» καὶ ἄλλες Ἐκκλησίες, ἐκτός τῆς Μίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ὡσάν νὰ ἐπιχειρῆται ἡ ἐνότητα, ἀπὸ τὴν ὑπάρχουσα διάσπαση. Πιθανόν ἡ σύγχυση αὐτὴ νὰ ἐπῆλθε μὲ τὴν σύμπτυξη τῶν δύο θεμάτων πρὸς συζήτηση στὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο σέ ἓνα κείμενο. Ἀλλὰ καὶ πάλι πρέπει νὰ ἐνοποιηθῇ τὸ περιεχόμενο.

2. Στο κείμενο «**Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ**» παρουσιάζεται γενικά ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία γιά τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀδελφосύνης καί τῆς ἀγάπης μεταξύ τῶν λαῶν καί γιά τήν ἄρση τῶν φυλετικῶν καί λοιπῶν διακρίσεων. Ἀσφαλῶς, ἡ Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος πρέπει νά λάβῃ μιά τέτοια ἀπόφαση, ἀφοῦ ζοῦμε σέ ἕναν κόσμο διηρημένο, κατακερματισμένο, μισαλλόδοξο, καί σέ ἕνα περιβάλλον τό ὁποῖο μολύνεται διαρκῶς, σέ βάρος τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς δημιουργίας τοῦ Θεοῦ.

Παρατηρῶ, ὅμως, ὅτι ὅλα αὐτά τίθενται σέ ἐσφαλμένη ἀνθρωπολογική βάση. Ἄντί στό κείμενο νά γίνεται λόγος γιά τήν ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, γίνεται λόγος γιά τήν «ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου» (Ἐπικεφαλίδα καί κεφ. Α, ἄρθρ. 4), τήν «ιερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου» (Κεφ. Α' ἄρθ. 3), «τήν ὑψιστή ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου» (Κεφ. Α', ἄρθ. 5) καί ἄλλοῦ.

Βέβαια, στήν ἀρχή ἐπισημαίνεται ὅτι «εἰς τόν ὄρον "πρόσωπον" συμυκνοῦται τό περιεχόμενον τῆς κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου» (Κεφ. Α', ἄρθ. 1), ἀλλά στήν συνέχεια γίνεται λόγος ὅτι «ἡ ἱερότης τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου» πού ἀπορρέει ἀπό τήν δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ὡς εἰκόνας Θεοῦ καί ἀπό τήν ἀποστολή αὐτοῦ στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιά τόν ἄνθρωπο καί τόν κόσμο «ὑπῆρξεν πηγὴ ἐμπνεύσεως διὰ τούς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας» (Κεφ. Α', ἄρθ. 3).

Οἱ Πατέρες, ὅμως, ἐπιμένουν συνεχῶς στόν τονισμό τῆς ἐννοίας «ἄνθρωπος», ἐνῶ τό «πρόσωπον» ἀποδόθηκε στόν Θεό. Δέν γνωρίζω πατερικά κείμενα πού νά ὁμιλοῦν γιά τήν «ιερότητα» καί τήν «ἀξία τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου», πράγμα τό ὁποῖο εἶναι ἔργο τῆς ρωσικῆς θεολογίας, ὅπως ὁμολογεῖ σαφῶς ὁ Λόσσκυ καί στήν πραγματικότητα εἶναι ἄποψη τῆς μεταπατερικῆς θεολογίας.

Ἡ ὀρολογία «ἀξία καί ἱερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου» στό κείμενο συνδέεται μέ τήν κακόδοξη ἀντίληψη περί συσχετίσεως τοῦ «ἀνθρωπίνου προσώπου» μέ τήν «κοινωνία τῶν θείων προσώπων». Γράφεται: «Ἐπιστέγασμα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, τόσον ὡς συγκεκριμένου φορέως τῆς εἰκόνας τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ, ὅσον καί ὡς κοινωνίας προσώπων ἀντανακλώντων κατὰ χάριν διὰ τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τήν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι ζῶν καί κοινωνίαν τῶν θείων Προσώπων ἀποτελεῖ τό θεῖον δῶρον τῆς ἐλευθερίας» (Β', ἄρθ. 1).

Στό ἄρθρο αὐτό γίνεται λόγος γιά «κοινωνία θείων Προσώπων» ἐνῶ τό ὀρθό εἶναι ἡ ἐνότητα καί ἡ ἀλληλοπεριχώρηση τῶν θείων Προσώπων. Στόν Τριαδικό Θεό ὑπάρχει κοινωνία φύσεως καί ὄχι κοινωνία προσώπων, ἀφοῦ τά

πρόσωπα ἔχουν καί τό ἀκοινώνητο ὑποστατικό ἰδίωμά τους. Ἐπίσης, εἶναι προβληματική ἡ φράση ὅτι τό «άνθρώπινο πρόσωπο» εἶναι «συγκεκριμένος φορεῦς τῆς εἰκόνος τοῦ προσωπικοῦ Θεοῦ» καί «ὡς κοινωνίας προσώπων ἀντανακλώντων κατά χάριν διά τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τήν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι ζωήν καί κοινωνίαν τῶν θείων Προσώπων» (Κεφ. Β΄, ἄρθ. 1). Ἀκόμη, εἶναι προβληματική ἡ φράση ὅτι «τό πρόσωπον συνδέεται μέ τήν ἐλευθερίαν καί τήν μοναδικότητα, αἱ ὁποῖαι ἐκφράζουν σχέσιν καί κοινωνίαν» (Κεφ. Α΄, 1) καί ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι «ὀντολογικό στοιχεῖον τοῦ προσώπου» (Κεφ. Β΄, 3). Ἄν ἴσχυε αὐτό τότε στόν Θεό κάθε πρόσωπο θά εἶχε τήν δική του ἐλευθερία καί ἐπομένως θά διεσπᾶτο ἡ ἐνότητα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἐφ’ ὅσον στό κείμενο συσχετίζεται «τό ἀνθρώπινο πρόσωπο» μέ τά «θεῖα Πρόσωπα», τότε ἡ ἐλευθερία τοῦ προσώπου ἀποτελεῖ κακόδοξη ἄποψη. Πέρα ἀπό αὐτά τό αὐτεξούσιον, ἡ βούληση εἶναι ὄρεξη τῆς φύσεως καί ὄχι τοῦ προσώπου.

Γιά τό θέμα αὐτό ἔκανα εἰσήγηση τόν παρελθόντα Ὀκτώβριο στήν Ἱεραρχία καί ἔδειξα τήν προβληματική τοῦ ὅρου *πρόσωπο* γιά τόν ἄνθρωπο καί δέν ἀντέτειναν οἱ Ἱεράρχες κάτι ἄλλο στό θέμα αὐτό.

Θεωρῶ ὅτι ἀπό τό σημαντικό αὐτό κείμενο πρέπει νά ἀπαλειφθοῦν αὐτές οἱ φράσεις καί νά γράφεται ἀντί τῆς λέξεως «πρόσωπον» ἡ λέξη «ἄνθρωπος». Δέν ὑπάρχει καλύτερη ἔκφραση, πού εἶναι καί βιβλική καί πατερική καί τήν ὁποία ἀντιλαμβάνονται καί οἱ δυτικοί θεολόγοι καί Χριστιανοί ἄλλων Ὁμολογιῶν, πού δέν εἶναι συνηθισμένοι μέ τήν ἔννοια τοῦ προσώπου γιά τόν ἄνθρωπο.

Μακαριώτατε,

Μέ σεβασμό ὑποβάλλω αὐτές τίς λίγες, ἀλλά βασικές παρατηρήσεις μου, πού κατά τήν γνώμη μου εἶναι σημαντικές. Ἄν μείνουν αὐτές οἱ φράσεις πού ἐκφράζουν μιᾶ σύγχρονη θεολογική κατεύθυνση μερικῶν νεωτέρων θεολόγων, πού διαφοροποιεῖται ἀπό τήν ὀρθόδοξη πατερική διδασκαλία, τότε τά κείμενα πού θά προέλθουν ἀπό τήν Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδο θά δημιουργήσουν διάφορα θεολογικά προβλήματα, διότι σύν τοῖς ἄλλοις θά στηρίζουν μιᾶ θεολογία πού εἶναι ξένη πρός τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, θά στηρίζουν τήν λεγομένη μεταπατερική θεολογία καί θά φανῆ ὅτι αὐτός ἦταν ὁ σκοπός αὐτῶν πού συνέταξαν τά κείμενα αὐτά.

Ἐν κατακλείδι, φρονῶ ὅτι στό κείμενο «Σχέσεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας πρός τόν λοιπόν Χριστιανικό κόσμον» πρέπει νά γίνῃ διασάφηση ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία πού εἶναι ἡ Μία, Ἁγία, Καθολική καί Ἀποστολική Ἐκκλησία, διαλέγεται θεολογικῶς μέ τόν Χριστιανικό κόσμο, προκειμένου νά ἐπανέλθουν καί οἱ «ἐκτός αὐτῆς» Χριστιανικές Κοινότητες σέ αὐτήν τήν

ένότητα. Ἐπίσης, ἀπό τό κείμενο «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ» πρέπει νά ἀντικατασταθοῦν οἱ φράσεις «ἀξία καί ἱερότητα τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου» ἀπό τήν βιβλική φράση ἡ ἀξία τοῦ ἀνθρώπου, ὅπως ἐπίσης νά ἀπαλειφθοῦν ὅσα γράφονται γιά τήν κοινωνία προσώπων πού ἀντανακλοῦν «κατά χάριν διά τῆς ἐνότητος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους τήν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι ζοῆν καί κοινωνίαν τῶν θείων προσώπων» καί τά σχετικά μέ τήν ἐλευθερία τοῦ προσώπου.

Γράφοντας τά ἀνωτέρω, διατελῶ

ἐλάχιστος ἐν Χριστῷ ἀδελφός

+ Ὁ Ναυπάκτου καί Ἁγίου Βλασίου Ἱερόθεος